

Nr 434.

Av fröken **Elmén m. fl.**, om åtgärder i syfte att bringa upplysning angående äktenskapets juridik och ekonomi m. m.

I motion II: 310 år 1951 påtalades den bristande kunskap om de rättsliga konsekvenserna av äktenskap och föräldraskap, som trots viss upplysningsverksamhet råder hos en stor del av medborgarna beträffande hit-hörande frågor. I motionen framfördes vissa förslag till upplysning, som skulle kunna nå alla, som stodo i begrepp att ingå äktenskap eller som nyss blivit föräldrar. Motionen utmynnade i en hemställan, att lämplig myndighet måtte erhålla uppdrag att utreda frågan om hur en sådan upplysning borde anordnas för att bli effektiv.

Andra kammarens allmänna beredningsutskott remitterade motionen till skolöverstyrelsen och till Samverkande bildningsförbunden, vilka båda förordade, att den begärda utredningen måtte komma till stånd.

Utskottet ställde sig i stort sett välvilligt till motionens syfte, men erinrade om att undervisningen i medborgarkunskap i skolorna liksom det fria folkbildningsarbetet ägnar uppmärksamhet åt dessa frågor.

Dock medgav man, att eleverna på folkskolestadiet vore för omogna för att tillgodogöra sig undervisningen och att den upplysning som meddelas i högre skolor, folkhögskolor och studiecirkel ej når alla, men att detta troligen kommer att bli fallet även med upplysning i den form motionärerna tänkt sig. Utskottet erinrade även om den av Husmodersföreningarnas riksförbund publicerade broschyren »Äktenskapets juridik och ekonomi», som till stor del innehölle vad motionärerna åsyftat. Sedan utskottet uttalat önskvärdheten av att det fria folkbildningsarbetet framdeles ägnade dessa frågor än större uppmärksamhet och att även den sociala upplysningsfilmen toge upp dessa frågor, avstyrktes motionen, bl. a. med hänsyn till de kostnader, som åtgärder i motionens syfte skulle komma att medföra. Mot detta beslut reserverade sig sju av utskottets ledamöter.

Andra kammaren följde utskottsmajoriteten. Av en del yttranden som fälldes under riksdagsdebatten framgår emellertid, att man på sina håll egendomligt nog tyvärr tycks ha missförstått motionens syfte.

Vid tillkomsten av nya giftermålsbalken uttalade lagberedningen bl. a.: »I äktenskapet äger familjen sin grund, och på familjen vilar samhällsorganisationen.» Äktenskap, familjebildning och föräldraskap äro alltså faktorer, som ej blott gripa djupt in i den enskildes liv utan också äro av vital betydelse för samhället. Ur allmänt medborgerlig synpunkt kan det

Bihang till riksdagens protokoll 1953. 4 saml. Nr 434—436.

alltså ej vara likgiltigt, att antalet skilsmässor med alla de komplikationer, som föregå och följa på ett sådant steg, är stätt i oavbruten ökning. 1951 förekommo 115 skilsmässor på etthundratusen invånare, vilket innebär en tredubbling sedan 1931 och mer än fördubbling sedan 1941. Skilsmässorsorsakerna äro av skiftande slag. Alkoholism, erotiska konflikter, ekonomiska misshälligheter torde vara de vanligaste. Men inför statistikens talande siffror torde man kunna påstå, att äktenskap numera oftare än förr ingås tanklöst och utan någon som helst känsla av det ansvar familjebildningen medför. Att väcka och befordra en sådan ansvarskänsla torde vara en fråga på lång sikt, men grundläggande är i varje fall en viss kännedom om de rättigheter och förpliktelser av juridisk och ekonomisk art, som lagen stadgar beträffande äktenskap och föräldraskap och som finnas inskrivna i giftermålsbalken, ärvdabalken och föräldrabalken. Skilsmässoadvokater förefalla att vara ense om att okunnigheten om dessa förhållanden genomgående är stor hos deras klienter, och ett sådant på erfarenhet grundat vittnesbörd kan icke gärna jävas.

Är man, som fallet tycks ha varit inom beredningsutskottet, ense om att upplysning om hithörande frågor är önskvärd och samhälleligt viktig, kan det ej vara konsekvent att enbart lita till skolornas undervisning i medborgarkunskap, som kommer på ett tidigt stadium, och till det frivilliga folkbildningsarbetet. Den tidigare omnämnda broschyren om äktenskapets juridik och ekonomi har ej heller nått avsedd spridning. Den var dessutom en engångsföreteelse. Enskilda organisationers resurser räcka helt enkelt icke till för en omfattande och fortlöpande verksamhet av detta slag. En upplysning, som så långt det är möjligt skall nå alla och som skall hållas aktuell från år till år, bör vare sig den meddelas genom film, radio, muntlig undervisning eller en broschyr erhålla statens stöd. Ej heller borde budgetära hänsyn utgöra ett hinder för åtgärder i hithörande syfte, då kostnaderna torde bli jämförelsevis blygsamma.

På grund härav hemställa vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om uppdrag åt lämplig myndighet att verkställa utredning om bästa sättet att bringa upplysning till såväl män som kvinnor i äktenskapets juridik och ekonomi samt föräldrarnas ansvar och barnets rättsliga ställning.

Stockholm den 27 januari 1953.

Brita Elmén.

Gustaf Kollberg.

Edith Liljedahl.

Ruth Ager.

Olof Hammar.

Gerda Höjer.